

Redakcja: Sławomir Poleszak (zastępca dyrektora IEŚ), Agnieszka Zajdel (sekretarz redakcji), Szczepan Czarnecki, Spasimir Domaradzki, Łukasz Krzyżanowski, Sławomir Łukasiewicz, Damian Szacawa, Agata Tatarenko

Nr 1406 (146/2025) | 23.07.2025

ISSN 2657-6996

© IEŚ

Aleksandra Kuczyńska-Zonik

Strategiczne znaczenie stosunków litewsko-niemieckich

Z perspektywy Litwy partnerstwo z Niemcami ma wyjątkowe znaczenie – zarówno w kontekście stosunków dwustronnych, jak i wielostronnych. Potwierdzają to niedawne wizyty wysokich przedstawicieli Niemiec na Litwie. Po pierwsze, Niemcy stanowią drugi – po USA – filar jej bezpieczeństwa militarnego dzięki stałemu stacjonowaniu niemieckiej brygady. Po drugie, Niemcy są jednym z najważniejszych partnerów handlowych Litwy, zajmując czołowe miejsca tak pod względem jej eksportu, jak i importu. Po trzecie, Litwa jest zainteresowana intensyfikacją współpracy kulturalnej, naukowej i edukacyjnej z Niemcami. W interesie Litwy jest również europejskie przywództwo Niemiec oraz ich aktywna rola w regionie Morza Bałtyckiego.

Bezpieczeństwo militarne. Zobowiązanie Niemiec do stałego stacjonowania brygady na Litwie, podjęte na szczycie NATO w Madrycie w 2022 r. (*Komentarze IEŚ*, nr 649), było historyczną decyzją dla Litwy i otworzyło nowy etap w strategicznym partnerstwie między obu państwami. Jest to element wzmacniania obrony kolektywnej NATO i odstraszenia Rosji. W realizacji tej inicjatywy znaczny wkład miał niemiecki minister obrony Boris Pistorius, za co następnie został odznaczony Krzyżem Wielkim Orderu Zasługi dla Litwy. Mimo problemów wewnętrzniemieckich, związanych z brakiem konsensusu politycznego co do rozbudowy niemieckich sił zbrojnych, a także finansowych i logistycznych ograniczeń po stronie Litwy (*Komentarze IEŚ*, nr 1015), zgodnie z założeniami niemiecka brygada powinna osiągnąć gotowość bojową (z 5 tys. żołnierzy i cywilów, niezbędnym sprzętem, wyposażeniem i zaopatrzeniem) do 2027 r.

Inauguracja utworzenia niemieckiej 45. Brygady Pancерnej, która otrzymała nazwę „Lietuva”, odbyła się 22 maja 2025 r. W uroczystej ceremonii w Wilnie wzięli udział prezydent Litwy Gitanas Nausėda, kanclerz Niemiec Friedrich Merz, minister obrony narodowej Litwy Dovilė Šakalienė i minister obrony Niemiec Boris Pistorius. Friedrich Merz oświadczył wówczas, że wysyłając brygadę na Litwę, „Niemcy biorą obronę wschodniej flanki NATO w swoje ręce”. Padła też symboliczna obietnica: „Wasze bezpieczeństwo jest naszym bezpieczeństwem”, która następnie decyzją Komisji Pamięci Historycznej Wilna została umieszczona na pamiątkowej tablicy na budynku wileńskiego ratusza¹.

Znaczenie współpracy potwierdziła także niedawna oficjalna wizyta prezydenta Niemiec Franka-Waltera Steinmeiera, który 6 lipca wziął udział w obchodach Dnia Państwowości Litwy, upamiętniających koronację króla Mendoga.

Współpraca gospodarcza. Według danych z 2023 r. Niemcy są drugim co do wielkości partnerem handlowym Litwy i znajdują się w czołówce pod względem kwoty bezpośrednich inwestycji zagranicznych. W 2024 r. Niemcy były trzecim co do wielkości rynkiem eksportowym dla towarów litewskich, odpowiadając za 8,7% (3,21 mld EUR) całkowitego eksportu towarów. Prawie 75% produktów trafiających do Niemiec w 2024 r. było pochodzenia litewskiego, a pozostałą część stanowił reeksport towarów. W porównaniu z 2023 r. eksport Litwy wzrósł o 3,6%, głównie ze względu na wzrost eksportu maszyn i urządzeń elektrycznych. Ponadto w 2024 r. Niemcy były drugim co do wielkości rynkiem importowym dla litewskich towarów i odpowiadały za 12% (5,15 mld EUR) całego importu towarów. Z kolei w zakresie usług Niemcy były pierwszym co do wielkości rynkiem eksportowym (17% całkowitego eksportu usług z Litwy) oraz drugim importowym (9,3%). Są również najchętniej wybieranym kierunkiem podróży

¹ Słowa na tablicy nawiązywały do historycznej wypowiedzi wygłoszonej w 2002 r. przez ówczesnego prezydenta USA George'a W. Busha, który podczas wizyty na Litwie zakomunikował, że „każdy, kto uzna Litwę za swojego wroga, stanie się wrogiem Stanów Zjednoczonych”. Ona również została uwieczniona na tablicy pamiątkowej na ścianie ratusza.

wśród litewskich turystów. Ukończenie realizacji projektu Rail Baltica może w przyszłości znacząco poprawić kontakty między społeczeństwami.

Inne wymiary współpracy. Obok kwestii bezpieczeństwa militarnego i współpracy gospodarczej istotnymi obszarami relacji pozostają działania w zakresie cyberbezpieczeństwa i odporności na zagrożenia kognitywne (dezinformacja, propaganda i fałszowanie historii). Ponadto państwa deklarują intensyfikację dwustronnego dialogu politycznego poprzez prowadzenie regularnych konsultacji dwustronnych, wymianę doświadczeń i dobrych praktyk, wspólne szkolenia i organizację wydarzeń. W interesie Litwy jest kontynuacja pomocy Ukrainie ze strony Niemiec oraz ich zaangażowanie w demokratyzację Mołdawii, Armenii i Gruzji, a także większy udział tego państwa w pomocy udzielanej Białorusinom działającym na uchodźstwie.

Litwa dąży do wzmocnienia relacji bilateralnych poprzez upowszechnienie nauki języka oraz współpracę akademicką i artystyczną. Obecnie tylko ok. 20% uczniów wybiera język niemiecki jako drugi język obcy (54% wybiera rosyjski). Niemcy są również piątym państwem najchętniej wybieranym przez litewską młodzież do studiowania za granicą. Ponadto Litwa stara się promować litewską kulturę poza granicami kraju. W związku z tym podczas wizyty prezydenta Niemiec, Gitanas Nausėda złożył propozycję uruchomienia szerokiego programu wymiany kulturalnej z Niemcami. Odbyło się to w nawiązaniu do udanego litewskiego programu kulturalnego we Francji, który miał miejsce od września do grudnia 2024 r. W jego trakcie odbyło się ponad 200 debat, konferencji i wydarzeń promujących litewską gospodarkę i innowacyjność oraz projekty współpracy naukowej i edukacyjnej, mające na celu zapoznanie francuskiego społeczeństwa ze współczesną Litwą i jej kulturą.

Litwini wobec Niemiec i Niemców. Dodatkowym impulsem do dalszej intensyfikacji stosunków litewsko-niemieckich jest pozytywny wizerunek Niemiec i ich mieszkańców w odbiorze Litwinów. Tak deklaruje 79% ankietowanych („Baltijos tyrimai”, czerwiec 2025²), podczas gdy 9% jest temu przeciwnych. Z badań wynika, że Litwini doceniają niemiecki porządek, czystość, punktualność, pracowitość i odpowiedzialność, a najważniejszymi obszarami współpracy są: gospodarka i handel (51%), bezpieczeństwo i obrona (39%), polityka zagraniczna oraz turystyka (po 22%). Zgodnie z badaniami, 43% respondentów opowiada się za głębszą współpracą bilateralną, podczas gdy 41% uważa, że jej obecny poziom jest wystarczający. Ponadto 72% badanych pozytywnie ocenia obecność niemieckiej brygady na Litwie (13% jest przeciwnego zdania).

Wnioski i perspektywy. Niemcy, obok USA, należą do najbliższych sojuszników Litwy pod względem bezpieczeństwa militarnego oraz gwarantów jej integralności terytorialnej („Komentarze IEŚ”, nr 871). Zapowiedziany tuż po wybuchu pełnoskalowej wojny na Ukrainie zwrot w polityce Niemiec („Zeitenwende”) wzbudził wielkie nadzieje wśród litewskich polityków, bowiem – z ich perspektywy – ostrzejsza retoryka wobec Rosji oraz większe zaangażowanie Niemiec w regionie leżą w interesie Litwy. Ponadto zwiększenie obecności wojskowej stwarza przesłanki do poszerzenia współpracy w innych obszarach: politycznym, gospodarczym, kulturalnym i społecznym. W celu rozwoju współpracy Ministerstwo Spraw Zagranicznych Litwy przygotowało wytyczne strategiczne dotyczące relacji z Niemcami, zakładające ocenę potencjału stosunków dwustronnych i wskazanie najważniejszych kierunków i środków służących wzmocnieniu relacji. W dokumencie opublikowanym w 2024 r. podkreślono, że partnerstwo Litwy z Niemcami ma wyjątkowe znaczenie zarówno w kontekście bilateralnym, jak i współpracy w ramach Unii Europejskiej oraz NATO³. Wytyczne strategiczne wskazują obszary, w których potencjalna synergia z Niemcami przyniosłaby Litwie korzyści. Są to: współpraca polityczna, a także współpraca w obszarze bezpieczeństwa i obronności oraz gospodarki i kultury.

Litwa podkreśla wagę partnerstwa transatlantyckiego ze Stanami Zjednoczonymi i potrzebę pogłębienia współpracy między pozostałymi państwami regionu – grupą nordycko-bałtycką i Polską (zwłaszcza w przypadku

² ELTA, Sociologinio tyrimo „Vokietija lietuvių akimis” rezultatų pristatymas, 6.06.2025, <https://www.youtube.com/watch?v=eWOYIRkDKyU> [9.07.2025].

³ Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerija, *Naujų grėsmių akivaizdoje Lietuvos santykių su Vokietija strateginės gairės dar labiau sustiprins Lietuvos ir Vokietijos ryšius ir visapusi bendradarbiavimą*, 25.07.2025, <https://www.urm.lt/naujienuos/141/nauju-gresmiu-akivaizdoje-lietuvos-santykiu-su-vokietija-strategines-gaires-dar-labiau-sustiprins-lietuvos-ir-vokietijos-rysius-ir-visapusi-bendradarbiavima-42945> [10.07.2025].

tej ostatniej w ostatnich latach zauważa się znaczną dynamikę, zob. „Komentarze IEŚ”, nr 1246). Jednocześnie, w obliczu kontrowersyjnych i nie do końca zrozumiałych zachowań dotychczasowych sojuszników (w szczególności niektórych decyzji prezydenta USA Donalda Trumpa wobec Ukrainy, a także braku zaproszenia państw bałtyckich na szczyty europejskich liderów w Londynie i Paryżu), Litwa zabiega o wzrost pozycji Niemiec w UE i ich dalsze zaangażowanie w regionie Morza Bałtyckiego w zakresie przeciwdziałania zagrożeniom ze strony rosyjskiej floty cieni („Komentarze IEŚ”, nr 1267).

W zakresie współpracy gospodarczej i kulturalnej Litwie zależy na wzmocnieniu wartości europejskich, inicjowaniu i wzmacnianiu długoterminowych partnerstw między instytucjami kulturalnymi, edukacyjnymi i naukowymi. Konieczne jest również zwiększenie widoczności Litwy w Niemczech, przedstawienie Litwy jako destynacji turystycznej, atrakcyjnego gospodarczo oraz wiarygodnego, bezpiecznego i innowacyjnego państwa pod względem inwestycji.

Stosunki litewsko-niemieckie mogą przynieść korzyści także Polsce, bowiem przyczyniają się do kształtowania szeroko rozumianego bezpieczeństwa w regionie, m.in. poprzez wzmacnianie potencjału odstraszającego w regionie, utrzymanie wsparcia dla Ukrainy oraz retorsje wobec Rosji. Jednocześnie warto mieć na uwadze, aby pogłębiona współpraca Litwy z Niemcami nie ograniczała możliwości i korzyści, jakie mogą wpływać z aktywnej roli Polski w regionie.